

INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA NA REALIZACIJI PROJEKATA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

U skladu sa obavezom koja je utvrđena Programom rada Vlade Crne Gore za 2024. godinu, Ministarstvo energetike priprema Informaciju o aktivnostima na realizaciji projekata obnovljivih izvora energije i istu dostavlja Vladi Crne Gore na razmatranje.

I. AKTIVNOSTI NA ZAKONODAVNOM OKVIRU U OBLASTI OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Crna Gora, kao članica Energetske zajednice i kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, ima obavezu da svoju energetska politiku uskladi sa energetska politikom Evropske unije i transponuje i implementira propise EU iz oblasti energetike. Savjet ministara Energetske zajednice je u novembru 2021. godine donio odluku kojom je članicama Energetske zajednice utvrđena obaveza da do kraja 2022. godine izvrše transponovanje i implementaciju **Direktive (EU) 2018/2001** o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, prilagođene na nivou Energetske zajednice. Ovom direktivom se za članice Energetske zajednice utvrđuje zajednički okvir za promociju korišćenja energije iz obnovljivih izvora i postavlja cilj za udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije **u 2030. godini**, koji za Crnu Goru **iznosi 50%**. Direktivom se propisuju i pravila o finansijskoj podršci za električnu energiju iz obnovljivih izvora, o sopstvenoj potrošnji takve električne energije, o upotrebi energije iz obnovljivih izvora u sektoru grijanja i hlađenja i sektoru saobraćaja, o regionalnoj saradnji država u ovoj oblasti, o garancijama porijekla, o administrativnim postupcima i informacijama i osposobljavanju. Pored toga, ovom direktivom se utvrđuju kriterijumi održivosti i uštede emisije gasova sa efektom staklene bašte za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase.

Usvajanjem Direktive (EU) 2018/2001 stavljena je **van snage Direktiva 2009/28/EZ iz 2009.** godine o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, koja je bila transponovana u važeći Zakon o energetici.

Imajući u vidu obavezu proistekli po osnovu članstava u EZ transponovana je Direktiva (EU) 2018/2001 o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora u Zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora.

U vezi sa tim, Skupština Crne Gore je dana 17.08.2024. godine, donijela Zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora. Zakonom o korišćenju energije iz obnovljivih izvora uređeno je određivanje udjela energije iz obnovljivih izvora, podsticaji za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uslovi i postupak sticanja statusa privremenog povlašćenog proizvođača i povlašćenog proizvođača, izdavanje garancija porijekla za energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora, status kupaca-proizvođača i zajednica obnovljivih izvora energije, korišćenje obnovljivih izvora energije u sektoru grijanja i hlađenja i u sektoru saobraćaja, kriterijumi održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte, regionalna saradnja, kao i druga pitanja od značaja za korišćenje energije iz obnovljivih izvora.

Ovim zakonom utvrđuje se kao **javni interes** korišćenje energije iz obnovljivih izvora i ostvarivanje obaveznog udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u skladu sa obavezama preuzetim potvrđenim međunarodnim ugovorom. Primjenom ovog zakona žele se ostvariti sledeći **dugoročni ciljevi**:

- 1) dekarbonizacija energetskog sektora

- 2) smanjenje upotrebe fosilnih goriva i povećanje korišćenja energije iz obnovljivih izvora u cilju zaštite životne sredine;
- 3) diversifikacija proizvodnje energije i povećanje sigurnosti snabdijevanja;
- 4) dugoročno smanjenje zavisnosti od uvozne energije;
- 5) integracija električne energije iz obnovljivih izvora u tržište električne energije;
- 6) obezbjeđivanje stabilnosti tržišta električne energije;
- 7) razvoj koncepta građanske energije kroz uključivanje i aktivno učešće fizičkih lica i razvoj segmenta kupaca proizvođača;
- 8) razvoj zajednica obnovljivih izvora energije;

Donošenjem ovog zakona omogućio se prelazak na **moderan koncept tržišnih premija** kao sistem podsticaja zasnovan na tržišnim principima, dok je dosadašnji koncept fid-in tarifa tj. zagarantovanih cijena i otkupa napušten i ostavljen samo za mala postrojenja i demonstracione projekte. Sistem tržišnih premija je dvosmjernan i **omogućava da država zarađuje** u zavisnosti o kretanja cijena električne energije na tržištu, u situacijama kada je tržišna cijena veća od ostvarene cijene na aukciji.

Zakon uvodi **trogodišnji plan sistema podsticaja** kao jak instrument Vlade i države u planiranju razvoja obnovljivih izvora kao i **raspisivanje aukcija** za tržišne premije koje za cilj imaju postizanje što povoljnije konačne cijene električne energije.

Zakon uređuje koncept **građanske energije** tj. vizija je da građani budu nosioci energetske i zelene tranzicije kroz snažan razvoj segmenta kupaca proizvođača tzv. prozjumeru i razvoj zajednica obnovljivih izvora.

Donošenjem ovog zakona Crna Gora je napravila veliki iskorak u usklađivanju sa EU propisima, što je od velikog značaja i za **zatvaranje pregovaračkog poglavlja 15 - Energetika**.

II. REALIZACIJA PROJEKATA IZ OBLASTI OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

- Projekti izgradnje malih hidroelektrana

Trenutno je aktivno 29 ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana (mHE) kojima je omogućena izgradnja i eksploatacija ukupno 42 objekta mHE od kojih je završena izgradnja 33 mHE. Ukupna instalisana snaga izgrađenih mHE je 52,6 MW, sa planom proizvodnje od 182,4 GWh.

Tokom praćenja realizacije ugovora o koncesiji za izgradnju mHE resorno ministarstvo za energetiku (Ministarstvo) se susrelo sa problemom sagledavanja cjelokupnog postupka vezano za svaki pojedinačni ugovor, imajući u vidu nadležnosti drugih resora, kao i odsustvo u međusobnoj komunikaciji. Kao jedan od primjera je Zaključak, broj: 07-129/2 od 21.01.2021. godine kojeg je donijela Vlada Crne Gore, nakon što je tadašnje Ministarstvo ekonomskog razvoja dostavilo Vladi Crne Gore na razmatranje i usvajanje „Informaciju o realizaciji projekata iz oblasti obnovljivih izvora energije, iz nadležnosti tadašnjeg Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (MEPG)“.

Predmetnim Zaključkom od 21.01.2021. godine Vlada je dala saglasnost da se prekine postupak odobranja izgradnje objekta, male hidroelektrane mHE "Slatina" na vodotoku Slatina u opštini Kolašin, kao i budućih novih malih hidroelektrana, do okončanja postupaka kontrole procedure i zakonitosti zaključenih ugovora o koncesiji za male hidroelektrane od strane radne grupe Ministarstva kapitalnih investicija.

Kao posljedica ovoga prekinut je postupak odobravanja izgradnje objekata mHE "Slatina", kao i budućih novih malih hidroelektrana. Postupak je prekinut do okončanja postupka kontrole ispitivanja zakonitosti zaključenih ugovora o koncesiji za mHE, od strane radne grupe tadašnjeg Ministarstva kapitalnih investicija (MKI). Veoma važna činjenica je da je MKI postupajući radnom zaključku Vlade od 17.12.2020. godine donijelo Rješenje 23.02.2021. godine kojim je obrazovana Komisija za sagledavanje stanja u pogledu realizacije ugovora o koncesiji, kojima je omogućena izgradnja malih hidroelektrana. Navedena Komisija nije imala ni obavezu niti mogućnost da utvrđuje zakonitost zaključenih ugovora.

Cijeneći navedeno, za istaći je da je jedino sud nadležan da utvrđuje da li je određeni ugovor zaključen u skladu sa zakonom, odnosno da li sadrži odredbe koje su ništave, tako da se donošenjem ovog zaključka izvršna vlast umiješala u sudsku nadležnost.

Na ovaj način Vlada Crne Gore je, između ostalog, dala smjernice da se prekinu postupci odobravanja izgradnje objekata, kao i budućih novih mHE što potencijalno mogu da iskoriste investitori da im je narušen kontinuitet u postupku građenja, shodno zakonskim odredbama. Iz navedenih razloga potrebno je sagledati svaki pojedinačni slučaj i donijeti adekvatna dugoročna rješenja.

Usljed neispunjenja obaveza iz ugovora o koncesiji Vlada Crne Gore je u ranijem periodu jednostrano raskinula 10 (deset) ugovora o koncesiji, i to:

- 2 (dva) ugovora koja su bila zaključena sa privrednim društvom "Kol Energy d.o.o. Kolašin (**vodotok Raštak**), - ugovori raskinuti zaključkom Vlade Crne Gore, broj: 07-5734/2 od 29.12.2020. godine, nakon raskida naplaćene dvije bankarske garancije na iznose od 30.000,00 i 70.000,00 eura,
- 2 (dva) ugovora koja su bila zaključena sa privrednim društvom "Dekar" d.o.o. Podgorica (ugovor za **vodotok Ljeviška rijeka** je raskinut zaključkom Vlade Crne Gore, broj: 07-5734/2 od 29.12.2020. godine i **Crnja** zaključkom Vlade Crne Gore broj: 04-6912/2 od 23.12.2021. godine), - aktivirana bankarska garancija za Crnju na iznos od 500.000,00 eura i ista je naplaćena, - u oba ova predmeta koncesionar je pokrenuo spor pred Privrednim sudom Crne Gore,
- ugovor zaključen sa privrednim društvima "Normal Company" d.o.o. Podgorica (**vodotok Komarača**) – ugovor raskinut Zaključkom Vlade Crne Gore, broj: 04-2087/2 godine od 6.5.2021. godine, nakon raskida naplaćena bankarska garancija na iznos od 150.000,00 eura, pokrenut spor pred Privrednim sudom Crne Gore,
- ugovor zaključen sa "Elektrotehna" d.o.o. Berane (**vodotok Murinska rijeka**), - ugovor raskinut Zaključkom Vlade Crne Gore, broj: 04-2087/2 godine od 6.5.2021. godine i naplaćena bankarska garancija na iznos od 400.000,00 eura, pokrenut spor pred Privrednim sudom Crne Gore,
- ugovor zaključen sa "MEII" d.o.o. Budva (**vodotok Režević rijeka**) - ugovor raskinut Zaključkom Vlade Crne Gore, broj: 07-5734/2 od 29.12.2020. godine i naplaćena bankarska garancija na iznos od 20.000,00 eura, pokrenut spor pred Privrednim sudom Crne Gore,
- ugovor zaključen sa "Plava Hydro Power" d.o.o. Ulcinj (**vodotok Đurička rijeka**) - ugovor raskinut Zaključkom Vlade Crne Gore, broj: 07-5735/2 od 29.12.2020. godine i naplaćena bankarska garancija u iznosu od 250.000,00 eura, pokrenut spor pred Privrednim sudom Crne Gore,
- ugovor zaključen sa "Bistrica Clean Energy" d.o.o. Podgorica (**vodotok Bistrica**), ugovor raskinut Zaključkom Vlade Crne Gore, broj: 07-5735/2 od 29.12.2020. godine i naplaćena

bankarska garancija na iznos od 100.000,00 eura, pokrenut spor pred Privrednim sudom Crne Gore i

- ugovor zaključen sa "Hydra MNE" d.o.o. Podgorica (**vodotok Bukovica**), ugovor raskinut Zaključkom Vlade Crne Gore, broj: 07-5735/2 od 29.12.2020. godine i naplaćena bankarska garancija na iznos od 250.000,00 eura, pokrenut spor pred Privrednim sudom Crne Gore.

Pored ovoga, dana 21.04.2021. godine zaključen je sporazum o raskidu ugovora sa društvom "PM Hydro" d.o.o. Podgorica (vodotok Vranještica), i istim je definisano da će se koncesionar nakon raskida ugovora uzdržati od bilo kakvih radnji korišćenja vodotoka Vranještica ili izgradnje objekta male hidroelektrane, ili bilo kojih drugih aktivnosti koje se mogu smatrati pripremnim radnjama ili koncesionom djelatnošću u skladu sa propisima o koncesijama a na koje je koncesionar imao pravo po ugovoru. Takođe, predviđeno je da se koncesionar odriče svih eventualnih međusobnih potraživanja koja su nastala, ili koja mogu nastati, u vezi sa igovorom, uključujući i potraživanja po osnovu naknade štete, kako stvarne štete tako i izgubljene dobiti.

Pored ovoga, zaključen je i Sporazum o raskidu Ugovora o koncesiji broj: 310-2086/2019-1 od 30.12.2019. godine za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Trepачka rijeka, i isti je proistekao iz pregovora između Vlade Crne Gore, u čije ime je pregovaralo tadašnje Ministarstvo ekonomije, i koncesionara konzorcijuma „Dekar-Hidro“. Međutim, koncesionar je 31.12.2020. godine podnio tužbu Privrednom sudu radi poništaja Sporazuma o raskidu Ugovora o koncesiji broj: 310-2086/2019-1 od 30.12.2019. godine za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Trepачka rijeka.

Do sada je podnijeto **deset tužbi Privrednom sudu Crne Gore za naknadu štete** i izgubljenu dobit (Bukovica, Đurička, Komarača, Bistrica, Murinska, Ljeviška, Trepачka, Slatina, Reževića rijeka i Crnja). Značajno je napomenuti da se radi o značajnim finansijskim potraživanjima.

Realizacija ugovora o koncesiji za izgradnju mHE u pogledu njihovog praćenja je problematična sa više aspekata. Ministarstvo u čijoj nadležnosti je da prati njihovu realizaciju, prati realizaciju rokova i obaveza iz zaključenih ugovora a koji su u direktnoj vezi sa odlukama drugih nadležnih organa čime u velikom broju slučajeva ne daju mogućnost kompletnog pregleda svih aktivnosti. Na ovaj način, Ministarstvo u dosta slučajeva ne raspolaže sa svim informacijama vezano za odluke drugih organa, a koje utiču na praćenje realizacije samog ugovora, iz kojih razloga je potrebno efektivno uključivanje svih organa u institucionalno rješavanje pojedinih pitanja.

Važno je istaći da je neslaganje sa idejama korišćenja vodotoka za izgradnju mHE, tokom realizacije pojedinih ugovora o koncesiji za izgradnju mHE, izrazilo lokalno stanovništvo. Protivljenje mještana izgradnji pojedinih objekata u direktnoj je koliziji sa osnovnom idejom programa podsticaja proizvodnje iz obnovljivih izvora energije – podizanja kvaliteta života i direktni benefiti lokalnog stanovništva. Stoga je postojala potreba da se tokom realizacije programa podsticaja ima na umu navedeni cilj, a u slučajevima gdje je njegovo ostvarenje dovedeno u pitanje, smatralo se da je neophodno bilo reagovanje.

U većem broju slučajeva ovi zahtjevi značili su isključivost u smislu protivljenja korišćenja vodotoka za izgradnju mHE, koji su u značajnoj mjeri i doprineli da se krene u pravcu raskida ugovora i pored toga što su u ekološkom smislu koji je bio glavni razlog protivljenja ispoštovani svi propisi iz oblasti zaštite životne sredine. U pogledu investicija podaci koji se odnose na pojedinačne projekte su obezbjeđeni od koncesionara.

U nastavku je presek trenutno aktivnih ugovora sa problematikom njihove realizacije:

- **mHE Slatina na dijelu vodotoka Slatina (Opština Kolašin), koncesionar “BB Hidro” d.o.o. Podgorica**

Ugovor o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane “Slatina” na dijelu vodotoka Slatina, zaključen je sa privrednim društvom „BB Hidro“ d.o.o. Podgorica, dana 25.5.2017. godine.

Danom zaključenja ugovora otpočela je I faza - faza izrade tehničke, u trajanju od 12 mjeseci. U cilju rješavanja imovinsko-pravnih odnosa sproveden je postupak eksproprijacije. Prvobitno je donijeta Odluka o utvrđivanju javnog interesa za eksproprijaciju nepokretnosti za potrebe izgradnje male hidroelektrane „Slatina“ na dijelu vodotoka Slatina na teritoriji Opštine Kolašin koja je stavljena van snage jer su pri izradi elaborata korišćene stare geodetske podloge i došlo je do odstupanja u pogledu površine zemljišta i brojeva katastarskih parcela. Nakon toga donijeta je nova Odluka na sjednici Vlade CG, dana 14.6.2018. godine („Službeni list CG, broj 51/18 od 25.7.2018. godine) na osnovu koje je spoveden postupak eksproprijacije donijeta.

Koncesionar je podnio zahtjev 18.5.2018. godine za produženje rokova I faze, jer usljed kašnjenja u postupku eksproprijacije nije riješio imovinske odnose u datom roku i nije mogao podnijeti dokumentaciju za prijavu građenja. Kako je Vlada Crne Gore krajem 2018. godine u cilju unifikacije postojećih koncesionih odnosa, utvrdila tipski ugovor za koncesiju za izgradnju malih hidroelektrana tadašnje Ministarstvo ekonomije je ponudilo koncesionaru da se produženje uredi kroz tipski ugovor što je koncesionar odbio zahtjevajući aneks ugovora.

Tek nakon pravosnažnosti rješenja koncesionar je kod nadležnog ministarstva podnio svu neophodnu dokumentaciju za prijavu gradnje, budući da se radi o mHE čija je snaga ispod 1 MW. Koncesionar je Prijavu o gradnji podnio resornom ministarstvu dana 10.12.2020. godine. Shodno zakonskoj regulativi inspektor je sačinjava Zapisnik o inspeksijskom pregledu u predmetu kontrole dostavljene dokumentacije uz Prijavu.

Međutim, kako je Vlada Crne Gore na sjednici od 14.1.2021. godine na predlog MEPC donijela Zaključak kojim je data saglasnost da se prekine postupak odobravanja izgradnje mHE „Slatina“, kao i budućih novih mHE, do okončanja postupka kontrole ispitivanja zakonitosti zaključenih ugovora o koncesiji za male hidroelektrane, od strane radne grupe Ministarstva, donijeto je Rješenje o prekidu postupka odobravanja izgradnje malih hidroelektrana.

Nakon toga, dana 24.9.2021. godine, koncesionar je dopisom obavijestio Ministarstvo da su se usljed neispunjavanja obaveza od strane koncedenta shodno članu 122 Zakona o obligacionim odnosima stekli uslovi o raskidu Ugovora, bez ostavljanja nakadnog roka za izvršenje obaveze. I pored toga, koncesionar je dostavio novu bankrsku garanciju sa rokom važenja do 15.06.2025. godine. - Ovako postupanje organa je u direktnoj suprotnosti sa zakonom budući da je na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore obustavljena procedura utvrđena zakonom, što u sudskom sporu ne ide na ruku Države iz kojih razloga treba razmotriti sve otvorene mogućnosti. Vezano za predmetni Ugovor potrebno je jasno opredjeljenje Vlade Crne Gore da po pitanju nastavka realizacije ovog projekta odredi dalje korake.

- **mHE “Vinicka” na dijelu vodotoka Vinicka rijeke (Opština Berane) koncesionar “Rudi Energy” d.o.o. Berane**

Ugovor o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Vinicka“ na dijelu vodotoka Vinicka Rijeka, zaključen je sa koncesionarom “Rudi Energy” d.o.o. Berane dana 15.3.2017. godine.

Danom zaključenja Ugovora otpočela je I faza izrade tehničke dokumentacije za izgradnju objekta mHE "Vinicka", u trajanju od 12 mjeseci, odnosno do 15.3.2018. godine, do kada je koncesionar bio dužan da obezbijedi građevinsku dozvolu. Međutim, koncesionar je 29.6.2017. godine dobio građevinsku dozvolu čime je shodno odredbama iz ugovora počela da teče II faza-faza izgradnje. Početkom 2018. godine koncesionar je obavijestio Ministarstvo da je Upravni sud Crne Gore na osnovu tužbe Mjesne zajednice Vinicka donio presudu kojom je poništeno Rješenje o izdavanju građevinske dozvole, broj: UPI 1054-279/20, od 29.06.2017. godine. Navedenim rješenjem je naloženo da tadašnje Ministarstvo održivog razvoja i turizma sprovede ponovni postupak uz učešće svih zainteresovanih i u skladu sa presudom donese novo Rješenje. Poništavanjem građevinske dozvole koncesionar nije mogao sprovoditi aktivnosti na izgradnji predmetne mHE, pa se samim tim se nije moglo smatrati da se nalazi u fazi izgradnje.

Koncesionar je obavijestio Ministarstvo da je postupajući po presudi Upravnog suda Crne Gore, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je dana 1.2.2018. godine sprovedlo usmenu raspravu i nakon toga izdalo novo Rješenje o izdavanju građevinske dozvole, broj: UPI 1054-279/33-2017 od 6.2.2018. godine. Ugovorom je predviđeno da II faza - faza izgradnje objekta mHE, počinje od datuma izdavanja građevinske dozvole na osnovu čega je II faza počela da se računa od 29.6.2017. godine. Međutim, kako je predmetno rješenje poništeno pred Upravnim sudom, Zakon o upravnom sporu predviđa pravne posljedice poništenja akta, na način da se postupak po aktu koji je poništen vraća u stanje koje je bilo prije donošenja tog akta. Uvažavajući navedeno, kao i da je poništenjem Rješenja o izdavanju građevinske dozvole onemogućeno sprovođenje bilo kakvih radnji po osnovu izdate dozvole, tadašnje Ministarstvo ekonomije je obavijestilo koncesionara da se početak II faze Plana realizacije računa od dana dobijanja nove građevinske dozvole, odnosno od 6.2.2018. godine. Shodno rokovima iz Ugovora dana 6.2.2020. godine istekao je rok za završetak faze izgradnje mHE planirane na ovom vodotoku. Ukupna planiranja investicija projekta je 1,447,640.50 eura od čega je prema navodima koncesionara realizovano 485.000,00 eura.

U vezi sa realizacijom ovog ugovora postojao je problem sa lokalnim stanovništvom što je koncesionar i isticao u smislu da mu je onemogućen pristup lokaciji gdje je planirao izgradnju predmetne mHE. Dana 6.2.2020. godine istekao je rok za završetak faze izgradnje mHE na ovom vodotoku. Koncesionar je u prethodnom periodu više puta ukazao na navedeni problem, napominjući pri tome da je preduzeo sve neophodne korake, čak više puta obavještavao upravu policije, da mu se pruži asistencija kako bi prišao lokaciji neophodnoj za realizaciju ovog projekta, što u konačnom nije imalo rezultate. Iz navedenih razloga koncesionar je podnio inicijativu da se razmotri mogućnost sporazumnog raskida predmetnog ugovora, uz naknadu dosadašnjih ulaganja bez naknade za izgubljenu dobit.

Usljed protivljenja lokalnog stanovništva izgradnji predmetne mHE, Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 14.5.2020. godine donijela Zaključak kojim je zadužila Ministarstvo da sa koncesionarom otpočne proces pregovora o zaključivanju sporazuma o raskidu ovog ugovora. S tim u vezi, tadašnje Ministarstvo ekonomije je pozvalo koncesionara na otpočinjanje pregovora o sporazumnom raskidu ugovora, pa je koncesionar dana 13.6.2020. godine dostavio dopis Ministarstvu kojim se saglasio sa predloženim prijedlogom.

Kako pregovori nijesu bili uspješni, koncesionar je, smatrajući da je postupanje trećih lica koja su ometala radove (protesti mještana) krivica koncedenta, dana 14.1.2022. godine uputio koncedentu obavještenje o jednostranom raskidu ugovora. Ovakav raskid ugovora, smatrao se da nije odrađen u skladu sa odredbama ugovora, koje detaljno propisuju razloge za raskid i proceduru raskida u članu 23 ugovora o koncesiji. U obavještenju o raskidu, koncesionar se

pozvao na (uopšteno primjenjivi) član 122 Zakona o obligacionim odnosima, što nije mogao uraditi u konkretnom slučaju, jer se isti član odnosi na raskid ugovora bez ostavljanje dodatnog roka za ispunjenje u roku i isto nije primjenjivo na konkretno činjenično stanje.

Kako je od dana 6.2.2020. godine koncesionar bio u kašnjenju izgradnje, Vlada Crne Gore je donijela Zaključak na sjednici od 14.4.2022. godine, kojim je koncesionaru određen primjereni rok za završetak izgradnje koji je istekao 26.7.2022. godine. Ugovor je propisano da ukoliko u primjerenom roku koncesionar ne završi izgradnju predmetne mHE ugovor će se raskinuti, međutim Ugovor nije raskinut od strane Koncedenta. Za ovaj projekat postoji bankarska garancija na iznos od 35.000, 00 eura sa rokom važenja 13.02.2025. godine koja bi se u slučaju raskida naplatila. Koncesionaru je lokalno stanovništvo onemogućilo rad na izgradnji ove mHE, a istovremeno je u pojedinim segmentima izostala asistencija državnih organa u rješavanju ovog pitanja, što svakako treba detaljno sagledati radi preduzimanja daljih koraka.

• mHE Skrbuša na dijelu vodotoka Skrbuša (Opština Kolašin) koncesionar „Hydro Logistics“ d.o.o. Podgorica

Dana 25.11.2019. godine zaključen je Ugovor o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Skrbuša“ na dijelu vodotoka Skrbuša sa koncesionarom, odnosno privrednim društvom „Hydro Logistics“ d.o.o. Podgorica.

I faza- faza izrade tehničke dokumentacije je počela da teče danom zaključenja, odnosno počev od 25.11.2019. godine, u trajanju od 12 mjeseci. Koncesionar je u značajno prije isteka roka izvršio I fazu ugovorne obaveze na način što je dana 20.12.2019. godine podnio prijavu građenja objekta mHE „Skrbuša“ nadležnom organu. Kako je zakonom predviđeno da se Prijava podnosi nadležnom inspekcijском organu u roku od 15 dana prije početka gradnje, početak gradnje bi bio 4.1.2020. godine. Međutim, kako je Zapisnik o inspekcijском pregledu izdat od Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma 27.12.2019. godine koncesionar je ispunio uslov gradnje shodno zakonu čime je Koncesionaru počela da teče II faza Plana realizacij. Trajanje II faze-faza izgradnje u roku od 24 mjeseca počelo da teče od 27.12.2019. godine. Koncesionar je takođe izvršio svoju ugovornu obavezu po pitanju dostavljanja bankarske garancije na iznos od 500.000,00 eura.

Tokom trajanja radova na izgradnji pojavio se otpor jednog dijela lokalnog stanovništva. Pored ovoga postoji i obraćanje mještana koji su podržali izgradnju, čija validnost potpisa nije provjeravana. Koncesionar je konstatno ukazivao na navedeni problem, kao i da je do sad završeno značajni dio radova i istovremeno na nemogućnost dalje realizacije projekta.

Kao potvrdu ometanja radova koncesionar je dostavio Rješenje Osnovnog suda od 30.7.2021. godine kojim je određena privremena mjera, čime se određenim licima (odnosno licima koja su ometali radove na izgradnji) zabranjuje da preduzimaju određene radnje koje mogu nanijeti štetu koncesionaru i da omoguće dalji rad koncesionaru.

Takođe dostavio je i Rješenje Ministarstva unutrašnjih poslova od 30.3.2021. godine kojim je odbijen zahtjev koncesionara za pružanje asistencije, navodeći kao razloge-instrukcije direktora Uprave policije od 17.3.2020. godine, da dok traju mjere Ministarstva zdravlja (MZ) koje se odnose na zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti, prioritet u pružanju asistencije imaju MZ i drugi organi koji su nadležni za obezbjeđenje i sprovođenje zaštite stanovništva od zaraznih bolesti dok se asistencije ostalim organima i ustanovama privremeno, do daljnjeg neće pružati.

Za predmetni Ugovor je u prethodnom periodu više puta je vršena kontrola preko ovlašćenih inspekcijских i/ili drugih nadležnih organa.

Rok za završetak II faze izgradnje je istekao 27.12.2021. godine. Smatrajući da mu pripada pravo na produženje II faze izgradnje u skladu sa članom 5 Ugovora o koncesiji, koncesionar se više

puta obraćao Ministarstvu za zahtjevom za produženje roka radova za fazu II dana 22.11.2021. godine, kao i urgencijama od 10.12. i 23.12.2021. godine. Kao razloge koji opravdaju pravo na produženje roka za II fazu izgradnje, koncesionar je naveo:

- postupanje trećih lica koja su ometala radove (protesti mještana),
- postupanje inspekcijskih organa koji su vršili nadzor nad izvršenim radovima i
- uslovi za izradu tehničke dokumentacije koje je izdao CEDIS-a dana 09.10.2020. godine

Vlada Crne Gore se upoznala sa navedenim i donijela Zaključak da se koncesionaru odredi primjeren rok za završetak izgradnje. Naime, Vlada Crne Gore je Zaključkom od 29.12.2021. godine, Koncesionaru odredila „primjeren rok od 90 dana“ za izvršenje ugovorne obaveze završetka gradnje iz II faze Plana realizacije. Međutim, koncesionar je podnio zahtjev za produženje ukazujući da pored gore navedenih problema isti dat u vremeskom periodu kada nije bilo moguće izvoditi radove zbog vremenskih prilika na terenu (snijeg). Navode koncesionar su potvrđeni od strane stručnog nadzora privrednog društva “Sistem-MNE“ d.o.o. Podgorica.

Ministarstvo je, postupajući po Zaključku Vlade Crne Gore, dostavilo obavještenje koncesionaru i odredilo primjeren rok od 90 dana za izvršenje ugovorne obaveze završetka radnji iz II Faze Plana realizacije. Navedeni **rok je istekao 18.4.2022. godine**, o čemu je Ministarstvo obavijestilo Vladu Crne Gore na sjednici od 20.4.2022. godine. Na pomenutoj sjednici Vlada Crne Gore je zadužila Ministarstvo da uputi nalog za inspekcijsku kontrolu nadležnom organu u cilju provjere ispunjenosti obaveze koncesionara u pogledu završetka radnji iz II Faze Plana realizacije i nakon toga povratno informiše Vladu Crne Gore. Dopis je poslat MEPG, kao nadležnom organu, koje je obavijestilo Ministarstvo da **koncesionar u primjerenom roku nije izvršio svoju ugovornu obavezu** čime su se stekli uslovi za raskid ugovora. Postoji bankarska garancija na iznos od 500.000,00 eura, sa rokom važenja od 11.10.2025. godine koja bi se u slučaju raskida naplatila. U međuvremenu, tokom trajanja primjerenog roka, koncesionar se obratio Ministarstvu i u svom obraćanju iskazao da se razmotri mogućnost revidovanja prethodno donijete odluka. Sa ciljem da se donese ispravna odluka po osnovu ovog ugovora uzetu i obzir i sljedeće razloge:

- da bi se primjereni rok smatrao primjerenim da li isti mora biti realno i objektivno odmjereno, na način da se u okviru istog predmetna obaveza zaista može ispuniti.
- da li vremenske prilike na terenu (snijeg), koje od januara, pa i do danas, traju u kontinuitetu, stvaraju problem u izvođenju radova na iskopima, polaganju, a naročito na montažnim radovima cjevovoda koji podrazumijevaju ručno električno zavarivanje cijevi, koji radovi pri niskim temperaturama, sa tehničke strane, praktično nijesu izvodljivi.
- da li je neizdavanje uslova od strane CEDIS-kao operator adistributivnog sistem a koji u tom domenu ima monopol na teritoriji Crne Gore rizik koncesionara.

Pored navođenja svih razloga zbog kojih koncesionar smatra da odluka Vlade Crne Gore nije ispravna, koncesionar je istovremeno obavijestio Ministarstvo o cjelokupnim ulaganjima, a sve u cilju boljeg sagledavanja situacije u kojoj se nalazi, i koja iznose 1.372.493,00 eura, što, bez ulaženja u pitanje izmakle koristi, koncesionar smatra da predstavlja i minimum potencijalne obične štete koncesionara.

Pored ovoga, a nakon izlaska na teren donijeto je Rješenje kojim se koncesionaru zabranjeno građenje i naređeno otklanjanje nepravilnosti od 12.11.2021. godine na koje je Koncesionar

podnio tužbu Upravnom sudu Crne Gore, sa čijim ishodom nije upoznato Ministarstvo za energetiku.

Imajući u vidu sve prethodno navedeno, potrebno je sagledati sve razloge koji su onemogućili koncesionara da izvrši svoje ugovorne obaveze kao i sve postupke koje je koncesionar preduzimao u cilju otklanjanja istih. Na osnovu navedenog procijeniti rizik potencijalne opasnosti plaćanja značajnih iznosa u slučaju pokretanja spora radi utvrđivanja naknade štete od strane koncesionara koji je pretpostavljamo neminovan, i u skladu sa tim donijeti razumne zaključke. - Cijeneći navedeno neophodno još jednom uz međuresornu saradnju sagledati sve elemente i procedure prije donošenja konačne odluke o raskidu ugovora zbog potencijalne štete koja prema kazivanju koncesionara može biti oko 20 mil. eura, koja bi bila tražena pokretanjem sudskog postupka.

• mHE “Kaludra” na vodotoku Kaludarska (Opština Berane) koncesionar “Hidroenergija Montenegro” d.o.o. Berane

Dana 23.4.2014. godine zaključen je Ugovor o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Kaludarska sa koncesionarom "Hidroenergija Montenegro" d.o.o. Berane kojim je dato pravo projektovanja, izgradnje, korišćenja i održavanja jedne mHE.

Koncesionar je za potrebe dobijanja urbanističko-tehničkih uslova (UTU) uradio Lokalnu studiju lokacije. Danom stupanja na snagu Odluke o donošenju lokalne studije lokacije "Kaludra 2", odnosno 7.5.2016. godine istovremeno je počeo da teče Period koncesije od 30 godina, kao i I Faza u trajanju od 18 mjeseci u kom roku je koncesionar bio u obavezi da dobije građevinsku dozvolu. U ugovorenom roku, koncesionar je obezbjedio građevinsku dozvolu za predmetnu mHE odnsono, 19.7.2016. godine, čime je počeo je da teče rok II Faze - faze izgradnje, u trajanju od 24 mjeseca.

Koncesionar se zbog nemogućnosti da sprovede sve neophodne aktivnosti obratio tadašnjem Ministarstvu ekonomije dana 18.05.2018. godine sa zahtjevom za produženje III Faze. U svom zahtjevu koncesionar je naveo kako otpočinjanje gradnje može posljedično izazvati zatvaranje lokalnog saobraćajnog puta, te otežati funkcionisanje mještanima Kaludre, a što je stvorilo potrebu da se postigne dogovor sa mještanima oko nastavka realizacije ovog projekta. Koncesionar je ukazao na svoju izuzetnu riješenost u realizaciji i ovog projekta o čemu je informisao tadašnje Ministarstvo ekonomije u vidu dostavljanja ugovora o nabavci elektromašinske opreme, cjevovoda, cijevi i priključnih kablova, te dokaza o izvršenim uplatama dobavljačima po pomenutim ugovorima u iznosu od oko 890,000.00 eura.

Ministarstvo je na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore od 20.12.2018. godine kojim je odlučeno da se, u onim slučajevima gdje takva potreba postoji, sa koncesionarima zaključi izmijenjeni ugovor o koncesiji kojim bi se redefinisali i preciznije uredili određeni aspekti postojećih koncesionih odnosa uputila predlog ugovora kojim je redefinisna rok za završetak izgradnje na način da se II Faza – koja počinje od Datuma izdavanja građevinske dozvole, odnosno od 19.7.2016. godine završava se 18 mjeseci od zaključenja ugovora.

Predmetni ugovor je zaključen 11.11.2020. godine na osnovu čega je rok za završetak II faze izgradnje je istekao 11.5.2022. godine. Neposredno prije toga, a kako koncesionar nije mogao da postigne dogovor sa lokalnim stanovništvom oko nastavka gradnje predmetne mHE isti se obratio Ministarstvu 26.4.2022. godine sa zahtjevom za sporazumni raskid Ugovora. U svom zahtjevu koncesionar je istakao da je spreman da, u slučaju zaključenja sporazumnog raskida, ne preduzima nikakve pravne radnje prema Ministarstvu i lokalnoj zajednici, kao i da neće tražiti od ministarstva i trećih lica nikakvu naknadu štete nastale iz aktivnosti na realizaciji predmetnog ugovora. Takođe, je ukazano da ukoliko se postigne sporazumni raskid predmetnog ugovora bez

aktiviranja bankarske garancije od strane koncedenta, koncesionar će samostalno pristupiti sanaciji pretrpljene štete uzrokovane realizacijom ovog projekta bez preduzimanja pravnih radnji prema ministarstvu i trećim licima. U vezi sa navedenim upućen je dopis ZUPI radi davanja mišljenja da li ići u jednostrani raskid ugovora usled ne izvršavanja ugovorenih obaveza ili u pravcu sporazumnog raskida. Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa je izneo svoj stav i u konačnom dala nalog za dalje postupanje po pitanju ovog Ugovora na sljedeći način:

“Bitno je istaći, a imajući u vidu odredbu člana 23.3, kod činjenice da je nemoguće otklanjanje nepravilnosti u roku od 90 dana, a koji rok je i prećutno dozvoljen a opet nije ispoštovan od strane Koncesionara, pitanje je ostavljanja roka prije izjavljivanja raskida ugovora. Međutim, ista je situacija i sa bankarskom garancijom za čije aktiviranje je takođe upitno ostavljanje roka od 30 dana, obzirom da je Koncesionaru nemoguće da u tom roku ispravi kršenje ugovorne obaveze. Na kraju, imajući u vidu sve prethodno navedeno, te činjenice da taj Koncesionar od strane Koncedenta-Države nije ni u kom segmentu onemogućen da realizuje Plan iz ugovora, otpočne i završi II fazu Plana realizacije otpočne koncesionu djelatnost, niti je za to dostavio valjan dokaz, niti je tražio dodatni rok za otpočinjanje sa realizacijom svojih obaveza i pored prećutnog odobravanja za isto od strane Koncedenta, potrebno je da preduzmete sve neophodne radnje, aktivirate bankarsku garanciju i otpočnete postupak raskida predmetnog ugovora, jer bi zaključivanjem predloženog Sporazuma sa tim koncesionarom bila nanešena šteta Državi u iznosu najmanje koliko iznosi dostavljena bankarska garancija, koja šteta će takođe biti nanešena ne aktiviranjem bankarske garancije i ne preduzimanjem radnji za raskid.

Potrebno je da bez odlaganja preduzmete radnje na aktiviranju bankarske garancije i raskidu predmetnog ugovora kao i povratno informišete Zaštitnika o istom.”

Za ovaj projekat postoji bankarska garancija na iznos od 500.000,00 eura sa rokom važenja do 18.03.2025. godine.

• mHE Lještanica na vodotoku Lještanica (Bijelo Polje) koncesionar “Hydro Lještanica” d.o.o. Podgorica

Ugovor o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Lještanica je zaključen 13.1.2017. godine, sa konzorcijumom “Hydro Lještanica”, čiji članovi su: “Synergy” d.o.o. Podgorica i “Vodeni Zdroje” A.S., Prag, Češka Republika. Poštujući odredbe iz Ugovora koncesionar je osnovao koncesiono društvo “Hydro Lještanica” d.o.o. Podgorica, na koje su prenijeta sva prava i obaveze iz Ugovora.

U skladu Ugovorom trajanje I faze je definisano u roku od 18 mjeseci od datuma dobijanja UTU. Kako je koncesionar UTU obezbijedio 4.6.2019. godine, počeo je da teče rok I Faze, i čime je stvorena obaveza da do 4.12.2020. godine koncesionar dobije građevinsku dozvolu.

S tim u vezi, koncesionar je 25.10.2019. godine podnio zahtjev resornom ministarstvu za izdavanje građevinske dozvole, kao i dopunu istog dana 11.11.2019. godine. U vezi sa podnijetim zahtjevom koncesionar je više puta ukazivao ovom organu da usljed ne postupanja Vašeg organa postoji kašnjenje u dobijanju građevinske dozvole, a samim tim i do nepoštovanja rokova iz zaključenog ugovora. Koncesionar je, u nedostatku drugih sredstava 28.5.2020. godine podnio tužbu Upravnom sudu Crne Gore radi ćutanja administracije kojom je tužba usvojena i obavezano resorno Ministarstvo da donese odluku. Nakon toga, postupajući po Presudi suda resorno Ministarstvo donosi Rješenje od 31.12.2020. godine kojim odbija zahtjev koncesionara. Na ovo rješenje koncesionar je podnio tužbu Upravnom sudu Crne Gore i taj postupak je u toku.

U međuvremenu su pokrenuti i postupci vezano za osporavanje Rješenja Agencije za zaštitu životne sredine kojim je data saglasnost na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu. Vezano za navedeno, Upravni sud Crne Gore 2.2.2022. godine je donio Presudu kojom je tužba

koncesionara radi poništaja rješenja tadašnjeg Ministarstva održivog razvoja i turizma od 7.9.2020. godine odbijena. Rješenjem ministarstva, koje je koncesionar osporavao, je poništeno Rješenje Agencije za zaštitu životne sredine od 6.7.2020. godine kojim je data saglasnost na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu.

Koncesionar je upoznao Ministarstvo da pristupio ponovnoj izradi, odnosno inoviranju Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu za izgradnju predmetne mHE. Na osnovu Obavještenja o rezultatima ispitnog postupka navedeno je da nijesu zadovoljeni kriterijumi shodno važećim propisima i standardima za ovu vrstu objekta i da ne sadrži definisane mjere za sprečavanje, smanjenje i otklanjanje mogućih štetnih uticaja na životnu sredinu. Shodno usmenom dogovoru sa članovima Komisije i direktorom Agencije za zaštitu životne sredine predloženo je da se običu lokacije već izgrađenih mHE koje su u vlasništvu koncesionara kako bi se stekla slika o načinu rada ovih objekata i nakon toga dopuniti Elaborat ukoliko bude bilo potrebno.

Za ovaj projekat postoji bankarska garancija na iznos od 100.000,00 eura sa rokom važenja do 15.06.2025. godine.

- **mHE Štitarička na vodotoku Štitarička (Opština Mojkovac) koncesionar “MHE Štitarica” d.o.o. Podgorica**

Ugovor o koncesiji za izgradnju male hidroelektrane mHE “Štitarica 1” na vodotoku Štitarička je zaključen 26.5.2020. godine. U cilju izdavanja UTU, koncesionar je sproveo aktivnosti oko izrade Odluke o donošenju Lokalne studije lokacije „Štitarička rijeka“, Opština Mojkovac (LSL), koja je objavljena u Službenom listu Crne Gore – Opštinski propisi 112/20 od 24.11.2020. godine. Pomenuta Odluka je stupila na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Crne Gore. Shodno navedenom, Ministarstvo je nakon toga obavijestilo koncesionara da je I faza Plana realizacije – faza izrade tehničke dokumentacije počinje od momenta usvajanja planske dokumentacije, odnosno LSL.

Međutim, Vlada Crne Gore je na sjednicu od 1.7.2021. godine donijela Odluku o prestanku važenja Odluke o donošenju lokalne studije lokacije „Štitarička rijeka“, Opština Mojkovac, koja je objavljena u „Službenom listu broj Crne Gore“ broj 91/21 od 30.8.2021. godine. Danom objavljivanja ove odluke u Službenom listu ista je stupa na snagu, čime su nestali prostorno planski preduslovi za izdavanje UTU za predmetnu mHE. Na ovaj način koncesionar se više ne nalazi u I fazi Plana realizacije, što svakako usložnjava aktivnosti na praćenju realizacije ovog ugovora.

Ministarstvo se obratilo resornom ministarstvu koje je predložilo Vladi Crne Gore da se predmetna odluka stavi van snage sa zahtjevom da nas povratno obavijeste o razlozima donošenja ove odluke i eventualnim daljim koracima koji se planiraju preuzeti. U odgovoru resornog ministarstva se navodi da je konstatovano da će izgradnja i funkcionisanje mHE, uz poštovanje uslova propisanih Planom, imati veliki negativni uticaj na stanište, biljne i životinjske vrste odnosno, na biodiverzitet predmetnog područja i da nijesu planirane nikakve aktivnosti oko preispitivanja Odluke o prestanku Odluke o donošenju Lokalne studije lokacije.

Za ovaj projekat postoji bankarska garancija na iznos od 100,000,00 eura, sa rokom važenja do 10.01.2025. godine.

- **dvije mHE na vodotoku Bjelojevička (Opština Mojkovac) koncesionar „C&S“ d.o.o. Podgorica**

Ugovor o koncesiji za izgradnju mHE na vodotoku Bjelojevička je zaključen 22.3.2017. godine sa konzorcijumom “Hydro Bjelojevička” kojeg čine: “Čelebić” doo, Podgorica, , Stefan Savić i

“Synergy” d.o.o. Podgorica, a kojim je u skladu sa prihvaćenim idejnim rješenjem omogućena izgradnja dvije mHE, i to: mHE „Bjelojevička 1“ i mHE „Bjelojevička 2“. U skladu sa odredbama iz Ugovora koncesionar, konzorcijum “Hydro Bjelojevička”, je osnovao koncesiono društvo “C&S Energy” d.o.o. Podgorica, za obavljanje koncesione djelatnosti, a koje je istovremeno preuzelo sva prava i obaveze iz zaključenog ugovora.

Imajući u vidu da je koncesionar za obje mHE dobio UTU dana 28.8.2017. godine, shodno odredbama iz ugovora počeo je da teče rok I Faze, a samim tim počeo je da teče i Period koncesije u trajanju od 30 godina. Koncesionar je bio u obavezi da do 28.2.2019. godine dobije građevinsku dozvolu. Okolnosti koje su onemogućile da u datom roku sprovede neophodne aktivnosti su rješavanje imovinsko pravnih odnosa i preklapanje projektne dokumentacije za izgradnju mHE u dijelu trase budućeg cjevovoda i naponskog kabla za mHE sa projektom dokumentacijom za regionalni put Mojkovac-Lubnica-Berane.

Naime, tadašnje Ministarstvo ekonomije je postupajući po odredbama Zakona o koncesijama dostavilo dopis Upravi za nekretnine Crne Gore (UN) PJ Mojkovaca kako bi se na nepokretnostima koje su predmet koncesije izvršio upis zabilježbe tereta na osnovu zaključenog ugovora o koncesiji, a u skladu sa Tehničkim izvještajem urađenim od strane licencirane geodetske kompanije. UN PJ Mojkovac je na osnovu navedenog zahtjeva izvršila zabilježbu ugovora na parcelama koje su se nalazile u svojini Države Crne Gore, čiji subjekat raspolaganja je Vlada Crne Gore. Međutim, u dijelu koji se odnosi na zabilježbu parcela koje su u svojini Države Crne Gore čiji subjekat raspolaganja je Opština Mojkovac, zahtjev je odbijen kao neosnovan. U cilju rješavanja navedenog pitanja, Ministarstvo se obratilo Opštini Mojkovac koja je kroz odgovor ukazala da se za rješavanje konkretne situacije može primjeniti član 35 Zakona o Državnoj imovini kojim je propisano da ukoliko je određena nepokretnost, kojom raspolaže opština, potrebna za ostvarenje javnog interesa Crne Gore, opština je dužna da na zahtjev Vlade Crne Gore tu nepokretnost vrati na raspolaganje Crnoj Gori, bez naknade. Tek nakon zaključenja ugovora tokom 2020. godine kojim je Opština Mojkovac vratila raspolaganje državi omogućen je upis zabilježbe postojanja ugovora na tim parcelama.

Pored navedenog, koncesionar je upoznao tadašnje Ministarstvo ekonomije da je došlo do preklapanja projektne dokumentacije za izgradnju mHE u dijelu trase budućeg cjevovoda i naponskog kabla za mHE sa projektom dokumentacijom za regionalni put Mojkovac-Lubnica-Berane. U periodu usaglašavanja pomenute trase, koncesionar nije bio u mogućnosti da okonča izradu projektne dokumentacije na osnovu koje bi dobio građevinsku dozvolu. Iz navedenih razloga koncesionar je tek 19.12.2019. godine podnio Prijavu gradnje za mHE „Bjelojevička 1“. Nakon toga, nadležni organ je dana 25.12.2019. godine sačinio Zapisnik o inspekcijskom pregledu Prijave gradnje što predstavlja nastanak pravnih posljedica za početak računanja II faza Plana realizacije, u trajanju od 24 mjeseca. S tim u vezi, koncesionaru se shodno zaključenom ugovoru početak II faze Plana realizacije računa, kao datum 25.12.2019. godine.

Tokom 2018. godine, koncesionar je Ministarstvu ekonomije podnio zahtjev za izmjenu vlasničke strukture u koncesionom društvu “C&S Energy” d.o.o. Podgorica, u smislu da se izvrši prenos vlasničkog udjela sa dosadašnjeg člana konzorcijuma Stefana Savića na Fušić Milicu. Kako je Vlada Crne Gore, u cilju unifikacije postojećih koncesionih odnosa, utvrdila tipski ugovor stvorena je potreba da se isti zaključi sa koncesionarom, nakon čega bi se uredila promjena vlasničke strukture u koncesionom društvu. S tim u vezi, koncesionar se saglasio sa predloženim ugovorom, nakon čega je prihvaćen od Vlade Crne Gore 6.8.2020. godine i isti zaključen 1.10.2020. godine. Zaključenjem Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana mHE „Bjelojevička 1“ i mHE „Bjelojevička 2“ na vodotoku Bjelojevička, dana 1.10.2020. godine, Vlada Crne Gore i Koncesionar su zamijenili Originalni ugovor. Navedeni ugovor je aneksiran

zaključenjem Aneks broj 1 Ugovora o koncesiji (14.08.2023. godine) i Aneks broj 2 Ugovora o koncesiji (23.10.2023. godine).

Aneksima je dato na korišćenje nepokretnosti u državnoj imovini i Koncesionaru su obračunate naknade za korišćenje državne imovine u 2023. i 2024. godinu koje su blagovremeno uplaćene. Produženi rok za završetak II faze Plana realizacije koji je bio predviđen Aneksom broj 1 je istekao 28.05.2024. godine.

Dana 22.07.2024. godine Opština Mojkovac je dostavila dopis kojim obavještava Ministarstvo da je na XVI sjednici Skupštine razmatrana Odluka o vraćanju prava raspolaganja na nepokretnosti Vladi Crne Gore bez nakanade, koja se odnosi na nepokretnosti kojom raspolaže Opština Mojkovac radi ostvarivanja javnog interesa - izgradnje energetskog objekta za proizvodnju električne energije i to nad katastarskom parcelom broj 1734, upisanoj u Listu nepokretnosti 255 KO Bjelojevići koju odbornici u lokalnom parlamentu nijesu podržali i jednoglasno odlučeno da se ne vrati Vladi Crne Gore. Takođe, uz pomenuti dopis dostavljen je Zaključak o realizaciji projekata iz oblasti energetike kojim Skupština Opštine Mojkovac traži od Vlade Crne Gore da raskine ugovore koji se odnose na mHE „Bjelojevićka 1” i mHE „Bjelojevićka 2” na teritoriji opštine Mojkovac i da se sa punom pažnjom odnosi prema projektima iz oblasti energetike kako se ne bi ugrozio strateški interes opštine Mojkovac koji se odnosi na razvoj skijališta „Žarski” na planini Bjelasici. Ministarstvo se obratilo Opštini Mojkovac da dostavi dodatno izjašnjenje i dokaze na osnovu kojih je donijet pomenuti zaključak na koji do danas ista nije dostavila odgovor.

Pored navedenog, koncesionar je upoznao Ministarstvo energetike da je stručni nadzor, privredno društvo “Sistem-MNE” DOO Podgorica, dostavio urbanističko-građevinskoj inspekciji izmjenjeni revidovani projekat i da nema povratnu informaciju što ga je onemogućilo da počne da gradi po izmjenjenom projektu. Obavještenje o nemogućnosti izvođenja radova po revidovanom glavnom projektu koncesionar je dostavio resornom ministarstvu 23.11.2023. godine na koje nema povratnih informacija.

Kao sredstvo obezbjeđenja postoji bankarska garancija na 500.000,00 eura sa rokom važenja do 30.11.2024. godine.

- Projekat izgradnje HE Komarnica

Ugovor o koncesiji za korišćenje prirodnih bogatstava, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetskog objekta hidroelektrane Komarnica radi proizvodnje električne energije (Ugovor) zaključen je sa društvom „Elektroprivreda Crne Gore“ AD Nikšić (EPCG), dana 24.06.2022. godine.

EPCG kao koncesionar se obavezala da će preuzeti radnje iz Plana realizacije koji je podijeljen u tri faze od kojih I faza – faza izrade tehničke dokumentacije, uključuje izradu projektne dokumentacije, izradu elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i pripremu druge dokumentacije u skladu sa propisima, koja počinje od dana zaključenja ugovora, a završava se Datumom izdavanja građevinske dozvole. Ugovorom je definisano da I faza traje 30 mjeseca od dana zaključenja ovog ugovora, tj. do 24.12.2024. godine.

U skladu sa navedenim, EPCG je podnijela zahtjev za davanje saglasnosti na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu za izgradnju HE Komarnica. Od strane Agencije za zaštitu životne sredine resorno ministarstvo je upoznato da je formirana Komisija za ocjenu pomenutog elaborata čija je uloga da utvrdi i prikaže veličinu i značaj uticaja koji mogu da proisteknu iz radnji i aktivnosti koje se sprovode u cilju realizacije projekata koji je definisan urbanističko-tehničkim uslovima izdatim na osnovu važećeg prostornog plana i da definiše uslove pod kojim se dati projekat može

realizovati u cilju smanjenju i otklanjanja tih uticaja na najprihvatljiviji mogući način u skladu sa Zakonom. Pomenuta Komisija je u svom Izvještaju broj: 03-UPI-1618/47 od 20.05.2022. godine zaključila da Elaborat nije ispunio taj zadatak i odredila rok do 855 dana od dana prijema Izvještaja Komisije da EPCG izvrši i dopuni predmetni Elaborat i isti dostavi Agenciji nakon čega će Komisija nastaviti svoj rad.

Međutim, od strane EPCG resorno ministarstvo je upoznato da je Agencija za zaštitu životne sredine informisala EPCG da dostavljeni Izvještaj nije pravno valjan, odnosno ne proizvodi pravno dejstvo, obzirom da je donijet po Rješenju koje je poništeno. Naime, EPCG je dostavila Rješenje tadašnjeg Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, kao drugostepeni organ broj: UPII-04-042/22-126/1 od 30.05.2022. godine kojim se poništava Rješenje Agencije za zaštitu životne sredine kojim je obrazovana Komisija za ocjenu Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu.

U vezi sa navedenim, resorno ministarstvo je zatražilo izjašnjenje od Agencije za zaštitu životne sredine na navedeno budući da rok iz Ugovora ističe 24.12.2024. godine.

Kao sredstvo obezbjeđenja postoji bankarska garancija na 100.000,00 eura sa rokom važenja do 09.02.2025. godine.

- Projekat HE Kruševo

Evropska komisija je usvojila Plan rasta za Zapadni Balkan sa ciljem da se podstakne ekonomski rast i ubrza socio-ekonomska konvergencija (2 milijarde eura bespovratnih sredstava i 4 milijarde eura koncesionih zajmova). Infrastrukturni projekti će biti kandidovani u okviru WBIF-a, a među njima i HE Kruševo.

Projekat izgradnje HE Kruševo je kao jedan od prioriternih projekata u oblasti hidroenergetike predložen od strane EPCG u okviru izrade Nacionalnog energetskeog i klimatskog plana Crne Gore – NECP.

EPCG je 2023. godine usvojila Studiju iskorišćenja hidroenergetskog potencijala rijeke Pive nizvodno od HE Piva. Studija je izrađena na nivou idejnog rješenja za dvije analizirane varijante. Usvojena je Odluka o nastavku izrade tehničke dokumentacije za realizaciju HE Gornje Kruševo - varijanta HE Kruševo na uzvodnoj lokaciji sa branom na teritoriji Crne Gore.

Tehničke karakteristike projekta HE Kruševo

- Instalirana snaga – 82 MW
- Procijenjena godišnja proizvodnja – 170 GWh.

EPCG je uputila inicijativu Opštini Plužine vezano za reviziju Studije Parka prirode Piva koja je upućena od strane Opštine Plužine ka Agenciji za zaštitu životne sredine na dalju proceduru. Objavljen je javni poziv za izradu projekta i izvođenje detaljnih geoloških radova 13.08.2024. godine kojim je definisan rok za dostavljanje ponuda 26.09.2024. godine. Nakon završetka tenderske procedure planirano je potpisavanje Ugovora sa najboljim izabranim ponuđačem. Potpisan je Memorandum o razumijevanju između EPCG i kompanije EDF 20.09.2024. i u budućnosti se očekuje intenzivna komunikacija i saradnja između dvije kompanije u cilju dobijanja stručno-tehničkog predloga i analize od strane EDF-a o optimalnom i održivom načinu realizacije projekta.

Naredni koraci: dobijanje stručno-tehničkog predloga i analize od strane EDF-a o optimalnom i održivom načinu realizacije projekta; izmjena Studije Parka prirode Piva (Agencija za zaštitu

životne sredine i Ministarstvo ekologije); izrada projekta izvođenja geoloških istražnih radova; izrada prostorno-planske dokumentacije.

- Ugradnja agregata A8 u HE Perućica

Predstavnici EPCG i Njemačke razvojne banke (KfW) potpisali su 06.09.2024. Ugovor o kreditu vrijedan 40 miliona EUR za ugradnju agregata A8 u okviru Projekta rekonstrukcije i dogradnje HE Perućica sa ugradnjom agregata A8 – Faza III (Perućica Phase 3 - Rehabilitation and Unit 8 Extension).

Kredit je obezbijeđen novim instrumentom koji je rezultat saradnje Evropske komisije i KfW-a, EFSD + garancijom (European Fund for Sustainable Development Plus), što je novost čak i za regionalne prilike. Na ovaj način omogućena je podrška energetskim kompanijama u realizaciji razvojnih projektata koji doprinose transformaciji energetskog sektora bez izdavanja dodatne garancije od strane države Crne Gore. Rok otplate kredita je 15 godina, sa uključenim grejs periodom od pet godina.

Dovodni sistem elektrane, mašinska hala i razvodno postrojenja 110KV su izgrađeni za krajnju fazu izgradnje HE Perućica kojom je predviđena ugradnja dodatnog osmog agregata, pored postojećih sedam agregata. Osmi agregat će imati nominalnu snagu od 58,5 MW, čime će se uvećati nominalna snaga elektrane sa 307 MW na 365,5 MW a protok elektrane sa 68 m³/s na 80,75 m³/s. Budući agregat A8 bi bio priključen zajedno sa postojećim dva agregata A6 i A7 na treći cjevovod pod pritiskom, koji je projektovan za propuštanje cijelog protoka od 3 x 12,75 m³/s, iz agregata A6 i A7 plus iz planiranog agregata A8 (svaki po 12,75 m³/s).

Tender za odabir izvođača radova na fabrikaciji, isporuci, montaži i puštanju u rad agregata A8 HE Perućica biće objavljen u IV kvartalu 2024. Puštanje u rad agregata A8 planirano je za 2027. godinu dok je ugovor o priključenju na prenosni sistem potpisan između Elektroprivrede Crne Gore i CGES-a potpisan u aprilu ove godine.

- Projekat izgradnje mHE Otilovići

Na osnovu člana 43 Zakona o koncesijama i Odluke Vlade Crne Gore o davanju koncesije za korišćenje akumulacije Otilovići radi izgradnje male hidroelektrane u cilju proizvodnje električne („Službeni list CG“, broj: 71/22) resorno ministarstvo je, u ime Vlade Crne Gore, zaključilo sa “Elektroprivredom Crne Gore” AD Nikšić (EPCG) Ugovor o koncesiji za korišćenje akumulacije Otilovići radi izgradnje male hidroelektrane u cilju proizvodnje električne energije (Ugovor), dana 26.08.2022. godine.

Predmet koncesije je korišćenje prirodnih bogatstava u državnoj imovini, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetskog objekta u cilju proizvodnje električne energije, odnosno korišćenje vode iz akumulacije Otilovići za izgradnju male hidroelektrane. Ugovorom je predviđena izgradnja mHE “Otilovići” na postojećoj lučko-betonskoj brani Otilovići instalisane snage 2,96 MW i planirane godišnje proizvodnje od 11 GWh.

Shodno odredbama iz Ugovora, EPCG je bila u obavezi da preduzme radnje i ispuni parametre iz Tehničko tehnološkog rješenja, Plana realizacije koji je podijeljen na faze. I faza – faza izrade Tehničke dokumentacije počinje od datuma usvajanja planske dokumentacije ili drugog akta koji su u smislu mjerodavnog prava podobni za izdavanje urbanističko tehničkih uslova (UTU), a završava se datumom izdavanja građevinske dozvole i ista traje 18 mjeseci.

Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 27.07.2023. godine, nakon što je razmotrila Predlog UTU za izgradnju male hidroelektrane „Otilovići“, na katastarskim parcelama broj: 1668, 1669, 1890/2, 1899/1, 1899/2 KO Otilovići, Opština Pljevlja, u zahvatu Prostorno urbanističkog plana opštine

Pljevlja („Službeni list CG – opštinski propisi“, broj 11/11), u skladu sa članom 218a Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG“, br. 64/17, 44/18, 63/18, 82/20, 86/22 i 4/23), a na osnovu Zaključka broj: 07-011/23-3816/2 od 27.07.2023. godine izdala UTU.

Nakon toga EPCG se obratila resornom ministarstvu sa zahtjevom da se definiše datum početka I faze Plana realizacije i predložio izmjenu datuma početka računanja kako I faze tako i početka trajanja Perioda koncesije na način da to bude datum kada je Vlada Crne Gore donijela Zaključak o izdavanju UTU, odnosno od 27.07.2023. godine. U skladu sa navedenim, pripremljen je Predlog aneksa broj 1 Ugovora koji je Vlada Crne Gore razmotrila i donijela na sjednici od 16.11.2023. godine. Aneks broj 1 Ugovora je potpisan 23.11.2023. godine i rokovi za završetak II faze Plana realizacije ističu 27.01.2025. godine. Do navedenog roka koncesionar je dužan da obezbijedi dobijanje građevinske dozvole.

Kao sredstvo obezbjeđenja postoji bankarska garancija na 50.000,00 eura sa rokom važenja do 08.09.2025. godine.

- Projekat mHE Slap Zete

Na osnovu člana 66a stav 5 Zakona o koncesijama i Odluke o davanju koncesije za korišćenje vode vodotoka Zeta za proizvodnju električne energije u maloj hidroelektrani „Slap Zete“ („Službeni list CG“ broj 35/24) resorno ministarstvo je, u ime Vlade Crne Gore, zaključilo Ugovor za korišćenje vode vodotoka Zeta za proizvodnju električne energije u maloj hidroelektrani „Slap Zete“ na dijelu vodotoka Zeta, dana 07.05.2024. godine.

Ugovor je zaključen sa privrednim društvom „Zeta Energy“ DOO Danilovgrad i istim je dato pravo da koristi vodu vodotoka Zeta, za proizvodnju električne energije u mHE „Slap Zete“, instalisane snage 1672 kW i ukupne planirane godišnje proizvodnje 8,71 GWh.

Prema Ugovoru predviđeno je da se koncesiona naknada obračunava na godišnjem nivou, i to do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, čime su se stekli uslovi da od dana zaključenja Ugovora počne da se ostvaruje ovaj prihod. Kao sredstvo obezbjeđenja postoji bankarska garancija na 50.000,00 eura sa rokom važenja do 13.12.2025. godine.

Projekti izgradnje vjetroelektrana

- Projekat izgradnje VE Brajići

U pogledu drugih projekata iz oblasti obnovljivih izvora energije ističemo da u prostorno planska dokumenta u značajno mjeri usporavaju ovu vrstu projekata iz kojih razloga je svakako potrebna intezivnija saradnja između našeg ministarstva i ministarstva zaduženog za ovu oblast. Takođe treba znati da li su ovi projekti i dalje od značaja i u tom slučaju intezivirati radnje da se prevaziđu sve sporne tačke. U konkretnom slučaju riječ je od realizaciji već zaključenih ugovora VE Brajići, kao i potencijalno novih projekata uključujući SE Velje brdo. Ugovori za VE Brajiće (zaključen 26.8.2020. godine) su i dalje na početku i pored činjenice da je protekao značajan period. U međuvremenu investitor je dostavio Predlog aneksa broj 2 Ugovora o zakupu zemljišta u svojini države za izgradnju vjetroelektrane na lokalitetu Brajići – opštine Budva i Bar. Budući da se predloženim odredbama aneksa uređivalo pitanje iz nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine (MDUP), od strane istog je zatraženo izjašnjenje na dostavljeni Predlog aneksa i mišljenje u vezi načina izdavanja urbanističko-tehničkih uslova (UTU) za realizaciju projekta izgradnje predmetne vjetroelektrane.

Međutim, u međuvremenu je od strane MDUP zatraženo mišljenje na Nacrt urbanističko-tehničkih uslova (UTU) za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju vjetroelektrane na lokalitetu Brajići -

opštine Budva i Bar koji je sačinjen na osnovu zahtjeva društva "Vjetroelektrane Budva" DOO Podgorica, a podnjetog po članu 218c Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata. U postupku pripreme Nacrta UTU resorno ministarstvo je pribavilo i mišljenja i drugih organa o čemu je dopisom od 19.09.2024. godine obavijestilo Ministarstvo energetike.

Predmetnim dopisom su istakli da se 20.06.2024. godine investitor obratio sa zahtjevom za izdavanje UTU na osnovu člana 218c Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata. Na osnovu navedenog člana i člana 2 Pravilnika o bližim o blizim kriterijuma za ocjenu zahtjeva UTU za izgradnju objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora (Pravilnik) MDUP je dostavio nadležnim organima na mišljenje/tehničke uslove Nacrta predmetnih UTU.

Budući da je MDUP u svom odgovoru ukazao na negativno mišljenje "Monteputa" DOO Podgorica i da nije zadovoljen kriterijum definisan članom 2 Pravilnika i da isto ne može nastaviti aktivnosti na pripremi UTU na osnovu člana 218c Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, ne postoje uslovi za zaključenje Aneksa.

- Projekat izgradnje VE Gvozd

U skladu sa odredbama Memoranduma o razumijevanju potpisanog u maju 2018. godine nakon donošenja odgovarajuće odluke Skupštine akcionara Elektroprivrede Crne Gore, 6. septembra 2019. godine potpisan je Ugovor o zajedničkom razvoju projekta između Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić i Ivicom Holding GmbH.

U cilju razvoja projekta izgradnje vjetroelektrane na lokaciji Gvozd, kompanija Ivicom Holding GmbH osnovala je „Projektnu kompaniju“ privredno društvo Green Gvozd doo. Ugovor članova društva usaglašen između EPCG i IVICOM-a je odobren od strane Odbora direktora i Skupštine akcionara u junu 2021. godine, da bi 29.10.2021. godine Elektroprivreda Crne Gore i potpisala akcionarski ugovor sa kompanijom Ivicom Holding GmbH iz Austrije o pristupanju projektnoj kompaniji Green Gvozd. Predmetnim Ugovorom članova društva Ivicom Holding GmbH i Elektroprivreda Crne Gore, su definisali međusobna prava i obaveze u vezi sa upravljanjem Društvom odnosno Projektom kompanijom, kao i odgovornosti i obaveze u vezi sa daljim aktivnostima na razvoju projekta, finansiranjem troškova projekta i procedura nabavki.

Za potrebe razvoja projekta, izrađeno je više studija:

- Studija Procjene vjetro resursa i energetskog potencijala,
- Studija tržišta i poslovnog modela za VE Gvozd.

Projektne aktivnosti na izgradnji VE Gvozd ukupne instalisane snage 54,6 MW i očekivane godišnje proizvodnje od oko 150 GWh obuhvataju faznu izgradnju i puštanje u rad sledećih komponenti:

1. Ukupno 13 vjetroagregata uz izgradnju tipskih platoa za montažu vjetroagregata i temelja na koje će se postaviti stubovi vjetroagregata
2. Transformatorska stanica 110/33 kV Gvozd na projektnoj lokaciji
3. Rekonstrukcija transformatorske stanice 110/33 kV Krново
4. Izgradnja jednostrukog dalekovoda 110 kV TS Gvozd - TS Krново, dužine 3125 m
5. Izgradnja jednostrukog dalekovoda 110 kV TS Gvozd - TS Nikšić, dužine 14730 m
6. Rekonstrukcija transformatorske stanice 110/35 kV Nikšić

Realizacija izvođenja radova koncipirana je po osnovu 5 građevinskih dozvola koje su planirane da budu dobijene fazno u skladu sa zakonskom procedurom i nakon rješavanja preostalih imovinsko-pravnih odnosa, a u skladu sa tehničkom dokumentacijom na nivou Idejnih projekata koje je usaglašena i završena:

❖ Građevinska dozvola br. 1

VE Gvozd - Vjetroagregati, platoi, podzemna srednjenaponska 35 kV i optička mreža, Interni dalekovodi DV 35 kV; *Izdata 24.07.2023.*

❖ **Građevinska dozvola br. 2**

Pristupni putevi - za potrebe izgradnje i puštanja u rad VE Gvozd izgradiće se saobraćajna infrastruktura, odnosno rekonstrukcija postojećih puteva i izgradnja novih puteva, s ciljem povezivanja pojedinih vjetroagregata; *Izdata 10.02.2023.*

❖ **Građevinska dozvola br. 3**

Izdvajanje 110 kV postrojenja iz postojeće TS 33/110 kV Krnovo i izgradnja novog rasklopnog postrojenja 110 kV Krnovo - Izdvajanje 110 kV postrojenja iz TS 33/110 kV (dio objekta trenutno u vlasništvu KGE), rasklopno postrojenje 110 kV Krnovo (dio objekta u vlasništvu CGES); *Izdata 24.10.2023.*

❖ **Građevinska dozvola br. 4**

Integracija VE Gvozd u elektroenergetski sistem Crne Gore - Rekonstrukcija TS 35/110 kV Nikšić, dalekovod 110 kV Gvozd-Krnovo, dalekovod 110 kV Gvozd-Nikšić, rekonstrukcija DV 110 kV Bileća-Nikšić;

❖ **Građevinska dozvola br. 5**

TS 33/110 kV Gvozd. *Izdata 11.09.2023.*

Rok izgradnje elektrane je 18 mjeseci.

Nakon usaglašavanja, a potom odobrenja od strane Odbora direktora EPCG i Skupštine akcionara EPCG, Ugovor o korporativnom zajmu u iznosu od 82.000.000,00 € za potrebe finansiranja izgradnje VE Gvozd i potrebne infrastrukture za priključenje na elektroenergetski sistem Crne Gore bez predviđenog učešća investitora, potpisan je 19.06.2023. godine između Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), EPCG i projektne kompanije Green Gvozd. Ugovor o zajmu predviđa grejs period od 24 mjeseca tokom izgradnje tako da će u suštini projekat sam sebe otplaćivati.

U skladu sa odobrenim ažuriranim Planom nabavki (50427-Gvozg WF Procurement Plan) od 22.04.2024. godine i po instrukcijama dobijenim od strane EBRD, sprovedeni se sledeći tenderski postupci po važećim pravilima i smjernicama EBRD-a:

- Tender 1 - Vjetrogeneratori – WTG (*Nabavka, isporuka, ugradnja i puštanje u rad vjetrogeneratora i dugogodišnje održavanje*)
- Tender 2.1 – Građevinski dio Balance of Plant – C-BoP (*Izvođenje građevinskih radova na platoima i temeljima vjetrogeneratora, izgradnja unutrašnjih puteva*)
- Tender 2.2 – Elektro dio Balance of Plant – E-BoP (*Izvođenje radova na internoj srednjenaponskoj mreži i povezivanju vjetrogeneratora*)
- Tender 3 - Priključenje na prenosnu mrežu (*Izgradnja TS 33/110kV "Gvozd", Rekonstrukcija TS 33/110kV "Krnovo" i TS 35/110kV "Nikšić 1", Izgradnja DV 110 kV TS Gvozd - TS Krnovo i DV 110 kV TS Gvozd - TS Nikšić*)
- Tender 4 – Transformator 33/110kV, 80MVA (*Nabavka, isporuka, ugradnja i puštanje u rad Transformatora 33/110kV, 80MVA*)
- Tender 5 – Implementacioni Konsultant (Owner's Engineer)
- Tender 6 – Nezavisni procjenitelj.

Svi tenderski postupci vode se na elektronskom Portalu nabavki EBRD-a (ECEPP) u skladu sa njihovim procedurama. U finalnom postupku su Tender 1 – WTG (Nabavka, isporuka, ugradnja i puštanje u rad vjetrogeneratora i dugogodišnje održavanje), Tender 2 - C-BoP (Izvođenje građevinskih radova na platoima i temeljima vjetrogeneratora, izgradnja unutrašnjih puteva) , Tender 3 - E-BoP (Izvođenje radova na internoj srednjenaponskoj mreži i povezivanju vjetrogeneratora), Tender 4 - Priključenje na prenosnu mrežu i Tender 5 – Implementacioni

Konsultant. S tim u vezi potrebno je napomenuti da je tenderski postupak za C-BoP (Izvođenje građevinskih radova na platoima i temeljima vjetrogeneratora, izgradnja unutrašnjih puteva) koji je pokrenut 21.05.2024. godine u žalbenom postupku. Naime, nakon završetka evaluacionog postupka EBRD banka je dala saglasnost na Evaluacioni izvještaj 19.08.2024. U skladu sa tenderskom dokumentacijom i smjernicama EBRD banke, jedan od ponuđača je u propisanom roku izjavio žalbu prema EBRD na rezultate evaluacije. U toku je proces evaluacije žalbe od strane komisije EBRD u skladu sa njihovim procedurama. Nakon donošenja rešenja po predmetnoj žalbi od strane komisije EBRD, očekuje se potpisivanje svih Ugovora sa izabranim ponuđačima po raspisanim tenderskim postupcima.

Vezano za Tender 4 – Transformator 33/110kV, 80MVA, nakon konačne evaluacije pristiglih ponuda, dobijanja odobrenja („No Objection“) od strane EBRD banke na izbor prvorangiranog ponuđača, donošenja odluke od strane Društva Green Gvozd kao i donošenja odluke od strane Odbora direktora EPCG (br. 10-00-55569 od 22.11.2023.), pristupilo se potpisivanju Ugovora sa kompanijom COMEL DOO BEOGRAD. Ugovor za isporuku, ugradnju i puštanje u rad energetskog transformatora 33/110 kV, 80MVA je potpisan 05.12.2023. (br. 10-00-57900).

Vezano za Tender 6 – Nezavisni procjenitelj, nakon konačne evaluacije pristiglih ponuda, dobijanja odobrenja („No Objection“) od strane EBRD banke na izbor prvorangiranog ponuđača, donošenja odluke od strane Odbora direktora EPCG (br. 10-00-37696 od 02.09.2024.), pristupilo se potpisivanju Ugovora sa kompanijom KPMG Beograd. Ugovor o pružanju konsultantskih usluga nezavisnog procjenitelja je potpisan 12.09.2024. (br. 10-00-38795).

Imovinsko-pravni odnosi vezani za VE Gvozd (platoi, područje same VE) su riješeni.

U toku je postupak eksproprijacije za priključne dalekovode 110 kV (stubnih mjesta dalekovoda u državnom i privatnom vlasništvu i pristupnih puteva do istih) koji se sprovodi u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji pred Upravom za katastar i državnu imovinu. Uprava za katastar i državnu imovinu izvršila je procjenu pravične naknade za zemljište i pripadnosti na istom (zasade, šume, ograde i dr.) u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji. Procjenu je u skladu sa pomenutim Zakonom vršila komisija sastavljena od vještaka neophodnih struka za procjenu nepokretnosti i pripadnosti na istim. Za predmetnu eksproprijaciju donešena je u 20.03.2023. godine Odluka o utvrđivanju javnog interesa (br. 07-011/23-1333/2) od strane Vlade Crne Gore.

Projekti izgradnje solarne elektrane

- Projekat SE Briska gora

Vlada Crne Gore je donijela Odluku o davanju u dugoročni zakup zemljišta na lokalitetu Briska Gora, Opština Ulcinj („Službeni list CG“ broj 86/18) nakon sprovedenog tenderskog postupka, na osnovu koje je zaključen Ugovor o davanju u zakup zemljišta u svojini države, na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj, radi izgradnje solarne elektrane dana 28.12.2018. godine

U postupku koji je prethodio donošenju Odluke o davanju u dugoročni zakup zemljišta na lokalitetu Briska Gora, Opština Ulcinj, Tenderska komisija donijela je Odluku o utvrđivanju rang liste. Na ovu Odluku je jedan od ponuđača, Konzorcijum „Montesolar“ Tenderskoj komisiji izjavio prigovor. Tenderska Komisija je u postupku odlučivanja po prigovoru ovaj prigovor odbila kao neosnovan, a protiv kojeg je Konzorcijum „Montesolar“ podnio tužbe Upravnom sudu Crne Gore. Rješavajući po tužbama Upravni sud je presudama, U br. 8159/18 od 07.07.2020. godine i U.br. 3925/20 od 29.09.2022. godine, poništio odluke Tenderske komisije kojima se prigovor odbija kao neosnovan.

U cilju postupanja po Presudi suda, stvorena je potreba da se formira nova Tenderska komisija za vrednovanje i rangiranje ponuda pristiglih po osnovu javnog poziva za davanje u zakup

zemljišta u svojini države, na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj, radi izgradnje solarne elektrane. S tim u vezi, Ministarstvo energetike i rudarstva je, a u cilju realizacije Zaključka Vlade broj: 08-302/23-5295/2 od 1.12.2023. godine, donijelo Rješenje broj: 01-302/24-241/1 od 30.01.2024. godine o obrazovanju Tenderske komisije.

Novoformirana Tenderska komisija je pristupila pregledu i analizi dokumentacije na osnovu koje je donijela Odluku dana 14.06.2024. godine kojom je usvojila prigovor ponuđača Konzorcijuma „Montesolar“, te poništila Odluku Tenderske komisije utvrđivanju rang liste, a sve tri ponude odbila kao neispravne. Nakon toga, Ministarstvo energetike i rudarstva je donijelo Odluku broj: 01-302/24-241/9 od 03.07.2024. godine o poništenju Javnog poziva za davanje u zakup zemljišta u svojini države, na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj radi izgradnje solarne elektrane objavljenog 19.05.2018. godine.

Imajući u vidu navedeno, Vlada Crne Gore je donijela Odluku o prestanku važenja Odluke o davanju u dugoročni zakup zemljišta na lokalitetu Briska Gora, Opština Ulcinj. Kao naredni korak Ministarstvo energetike će obavijesti zakupca Konzorcijum Fortum i EPCG - kojeg čine Fortum Corporation, Finska, Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić i Sterling & Wilson International FZCO da nema daljih uslova za realizaciju Ugovora o davanju u zakup zemljišta u svojini države, na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj, radi izgradnje solarne elektrane zaključenog 28.12.2018. godine.

- **SE “Brana Slano” i SE “Brana Vrtac”**

Na osnovu urađenog Idejnog rješenja u avgustu 2021. godine, a uzimajući u obzir postojanje velike relativno ravne površine, u vlasništvu EPCG, pod povoljnim uglom, generalno bez zasjenjenih površina, za postavljanje solarnih panela, EPCG je pokrenula investicioni projekat izgradnje Solarne elektrane “Brana Slano” i Solarne elektrane “Brana Vrtac” Prethodna analiza opravdanosti SE „Brana Slano“ i SE „Brana Vrtac“ urađena je u septembru 2021. godine. Rezultati finansijske analize pokazuju da je projekat isplativ i pored nekih nedovoljno pouzdanih ulaznih podataka koji mogu uticati na konačnu finansijsku analizu, ali ne mogu dovesti u pitanje isplativost Projekta.

Solarna elektrana “Brana Slano” planirana je na nizvodnoj strani nasute brane hidroakumulacije. Brana je orjentisana jug-sjever. Solarna elektrana “Brana Vrtac” planirana je na nizvodnoj strani hidroakumulacije. Paneli se postavljaju prema istoku. Analiza solarnog potencijala je urađena u julu 2021. godine i proračuni kapaciteta su rađeni sa insolacijama na lokacijama brana a prema podacima preuzetih iz dostupnih softvera za projektovanje SE.

Trenutni status izgradnje Solarnih elektrana na branama Slano i Vrtac:

SE na kosini brane Vrtac 100 kW

Izvršena je montaža čeličnih konstrukcija i postavka fotonaponskih modula. Priklučenje SE će se raditi na postojećoj trafostanici 10kV/0,4kV.

Planirano je postavljanje elektro opreme do kraja oktobra 2024. godine dok je priklučenje elektrane na mrežu i puštanje u rad planirano do kraja tekuće godine.

SE na kosini brane Vrtac 1,8 MW

Izvršena je montaža čeličnih konstrukcija na kosini brane. Montaža fotonaponskih modula biće završena do kraja novembra tekuće godine. Neophodna je izgradnja trafostanice da bi se izvršilo priklučenje SE na trafostanicu Kličevo 110kV/10kV. U toku je priprema tendera za nabavku opreme za izgradnju TS. Plan je da se montira elektro fotonaponska oprema i izgradi trafostanica

do aprila-2025. godine Plan je da se izvrši priključenje elektrane mrežu i puštanje u rad do 31.05.2025. godine. Urađen je Elaborat o procjeni solarnog potencijala.